

UDC 691.(477.86)

**LEGAL FRAMEWORK FOR THE ORGANIZATION OF BUILDING MATERIALS PRODUCTION
UNDER MARTIAL LAW****Kasiianchuk V.**

*Professor of the Department of Architecture and Construction
PhD in Technical Sciences, Senior Researcher
King Danylo University,
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Shevchuk M.

*Associate Professor of the Department of Architecture and Construction
PhD, in Chemical Sciences, Associate Professor
King Danylo University,
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Ptashnyk O.

*Department of Law named after Academician of UAN Father I. Lutskyi
PhD in Sociology, Associate Professor
King Danylo University,
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Verkalets S.

*lecturer of the Department of the Department of Architecture and Construction
King Danylo University,
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

УДК 691.(477.86)

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ
В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ****Касіянчук В.**

*професор кафедри архітектури та будівництва
канд. техн. наук, ст. наук. співробітник
ЗВО «Університет Короля Данила»,
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1343-6025>*

Шевчук М.

*доцент кафедри архітектури та будівництва
кандидат хімічних наук, доцент,
ЗВО «Університет Короля Данила»,
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0362-6378>*

Пташник О.

*в.о. завідувача кафедри права ім. акад. УАН о.І.М.Луцького,
кандидат соціологічних наук, доцент,
ЗВО «Університет Короля Данила»,
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1529-2443>*

Веркалець С.

*викладач кафедри архітектури та будівництва
ЗВО «Університет Короля Данила»,
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7262-0864>
<https://doi.org/10.5281/zenodo.20448107>*

Abstract

The article presents an analysis of the current state of building materials production under wartime conditions, as well as the prospects for the development of this sector during the period of post-war reconstruction of Ukraine's national economy. It is noted that the volume of building materials production has objectively decreased due to the destruction of production capacities as a result of military actions, as well as the location of major industrial enterprises in temporarily occupied territories.

It has been established that, during the hostilities, approximately 138 million square meters of buildings were destroyed, and 26 thousand square kilometers of roads were damaged, which has led to a significant increase in demand for building materials. At the same time, the cost of construction materials has risen substantially due to the devaluation of the national currency, disruptions in logistics chains, and increased energy prices.

Shortages of cement, concrete, dry construction mixtures, mineral wool, PVC profiles, flat glass, and electrical products may pose serious challenges to the recovery of the national economy. However, this situation simultaneously creates significant potential for future investment. It is emphasized that the current decline in building materials production is not critical, although demand from construction companies has decreased fivefold. Nevertheless, once reconstruction begins, all available production capacities will be required, and their expansion will become necessary, leading to rapid growth in the construction materials market.

In response to legislative changes aimed at enhancing public safety and improving the energy efficiency of buildings and structures, trends have been identified indicating increased demand for energy-efficient construction materials and modular reinforced concrete shelters. Under conditions of effective management, it is possible to generate added value from domestic production of building materials, which could create approximately 180,000 jobs—exceeding pre-war levels [2].

The study also analyzes the production of building materials in the relatively safe (“rear”) Ivano-Frankivsk region in 2023 compared to 2022, as well as industry trends in 2024, highlighting positive performance dynamics for most enterprises. In order to significantly increase production volumes of building materials based on local raw materials, it is proposed to utilize abandoned industrial facilities, which are present in nearly all territorial communities of the region, for the establishment of socially important production capacities. This approach should incorporate scientific and technological advancements, innovation, and best international practices.

Particular attention is paid to the legal aspects of industry regulation under martial law. The study examines state deregulation measures, simplification of permitting procedures, implementation of European quality standards, and mechanisms for stimulating demand through state reconstruction programs. It is concluded that there is a need to maintain a balance between easing business conditions and ensuring strict compliance with safety and environmental standards for construction products.

Анотація

У статті проведено аналіз стану справ з виробництвом будівельних матеріалів в умовах війни, а також перспективи розвитку цієї галузі в період відбудови народного господарства України. Відзначено, що обсяги виробництва будівельних матеріалів об’єктивно зменшилися через руйнування виробничих потужностей внаслідок воєнних подій, а також знаходження великих підприємств на окупованих територіях. Підтверджено, що за час бойових дій було зруйновано 138 млн квадратних метрів будівель та пошкоджено 26 тисяч квадратних кілометрів доріг, що призвело до підвищення попиту на будівельні матеріали. У свою чергу, вартість будівельних матеріалів значно зросла, через девальвацію гривні, логістичні проблеми та здорожання енергоносіїв. Дефіцит цементу, бетону, будівельних сумішей, мінеральної вати, ПВХ-профілів, листового скла, електротехнічної продукції може створити значні виклики для відновлення народного господарства, але це є важливим потенціалом для інвестування на перспективу. Звернута увага, що в нинішній ситуації зниження виробництва будівельних матеріалів не є критичним, хоча попит від будівельних організацій зменшився в п’ять разів. Про те, коли розпочнеться відновлення, всі потужності будуть потрібні, їх необхідно буде збільшувати і ринок будівельних матеріалів буде стрімко зростати. У відповідь на внесені законодавством зміни щодо підвищення безпеки населення і покращення енергоефективності будівель і споруд визначено тенденції щодо підвищення попиту на енергоефективні будівельні матеріали та модульні залізобетонні укриття. За умови ефективного управління ми можемо формувати додану вартість від виробництва будівельних матеріалів на території України, що дозволить створити близько 180 тисяч робочих місць - більше, ніж до війни. Проаналізовано виробництво будівельних матеріалів в «тиловій» Івано-Франківській області за 2023 рік в порівнянні з 2022 роком і тенденції роботи галузі в 2024 році і відзначено позитивну динаміку роботи більшості підприємств. З метою значного збільшення обсягів виробництва будівельних матеріалів з місцевих сировинних ресурсів запропоновано використовувати покинуті виробничі приміщення, які є практично у всіх територіальних громадах області під організацію потужностей соціально важливої продукції з використанням науково-технічного прогресу, інновацій та передового досвіду.

Особливу увагу в дослідженні приділено правовим аспектам регулювання галузі в умовах воєнного стану: проаналізовано заходи державної дерегуляції, спрощення дозвільних процедур, імплементацію європейських стандартів якості та механізми стимулювання попиту через державні програми відбудови. Зроблено висновок про необхідність балансу між спрощенням умов ведення бізнесу та дотриманням суворих норм безпеки й екологічності будівельної продукції.

Keywords: building materials; martial law; market; production; scientific and technological progress; innovation; imports; legal framework; deregulation; European standards.

Ключові слова: будівельні матеріали; воєнний стан; ринок; виробництво; науково-технічний прогрес; інновації; імпорт, *правове забезпечення, дерегуляція, європейські стандарти.*

Постановка проблеми. Базовою галуззю будівельного комплексу є промисловість будівельних матеріалів. До війни серед країн Центральної Європи Україна була одним з найбільших вироб-

ників і експортерів різноманітних будівельних матеріалів, які виробляються з природної сировини (будівельний камінь, кам’яні облицювальні матеріали, вогнетривкі глини, каолін, кварцити тощо) та хімічним способом (покрівельні матеріали,

пластмаси, смоли, клейкі речовини, полістиролові й кумаринові плити та ін.). Обсяг виробництва будівельних матеріалів складав 16 млрд. доларів із понад 130 тисячами працюючих в цій галузі. Щорічно ринок зростає на 10% і Україна поставляла на експорт 5% продукції, при цьому повністю забезпечуючи свої потреби. Повномасштабне вторгнення Росії значно вплинуло на зниження попиту на будівельні матеріали в прифронтових регіонах і складнощі з релокацією підприємств. Водночас, 90% будівельних матеріалів, необхідних для відбудови можуть вироблятися в Україні. У «тилових» областях, зокрема, Івано-Франківській, є наявний потенціал потужностей з виробництва будівельних матеріалів. На основі існуючих промислових підприємств, а також з використанням покинутих виробничих приміщень, які є практично у всіх територіальних громадах області, з необхідною їх реконструкцією і впровадженням досягнень науково-технічного прогресу, інновацій є можливість значно збільшити обсяги, розширити асортимент будівельних матеріалів в основному з місцевих сировинних ресурсів. Все це повинно здійснюватися під відповідальним керівництвом місцевих територіальних громад, районних й обласної військових адміністрацій відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

У цих умовах ключову роль відіграє здатність держави створити гнучке, адаптивне та ефективне правове поле, яке дозволить виробникам швидко відновити потужності, релокувати підприємства у безпечні регіони та забезпечити потреби ринку якісною вітчизняною продукцією.

Аналіз досліджень публікацій. З означеної проблематики існує ряд публікацій, які носять загально інформаційний і рекомендаційний характер. Серьогіна Н.В., Пашинов В.О. та Петренко О.В. проаналізували загальний стан галузі виробництва будівельних матеріалів на прикладі окремих груп, визначили зовнішні та внутрішні фактори впливу на обсяги виробництва будівельної продукції [1, с.117].

Т. Одаренко, розглядаючи передумови й перспективи розвитку будівельного комплексу України, оцінює промисловість будівельних матеріалів, як комплекс галузей у складі важкої промисловості, які виготовляють матеріали, деталі й конструкції для всіх видів будівництва (цементу, азбестоцементних виробів, збірних залізобетонних і бетонних конструкцій та виробів, стінових матеріалів, будівельної кераміки, будівельних матеріалів та виробів з полімерної сировини, нерудних будівельних матеріалів, пористих заповнювачів тощо) [2, с.44].

О. Латишева стверджує, що така ситуація обумовлена збільшенням ступеню зношення основних засобів, зменшенням обсягів введення нових основних засобів, зниженням рентабельності діяльності виробництв будівельної продукції [3, с.71. На думку окремих авторів, проблеми й перешкоди розвитку виробництва будівельних матеріалів сповільнюють соціально-економічний розвиток

країни, погіршують їх конкурентну позицію. Проте оцінці розвитку виробництва будівельних матеріалів України в умовах воєнного стану поки що не приділено достатньо уваги. Також питання комплексного правового забезпечення саме організації виробництва будівельних матеріалів, з урахуванням новітніх законодавчих змін періоду воєнного стану та курсу на євроінтеграцію, потребують додаткового ґрунтовного дослідження.

Мета статті - аналіз тенденцій та перспектив розвитку виробництва будівельних матеріалів України в умовах воєнного стану, а також передумов і факторів, що сприятимуть розвитку ринку будівельних матеріалів в період відбудови.

Аналіз проведено на прикладі «тилової» Івано-Франківської області по виробництву промислової продукції, що використовується в будівництві.

Виклад основного матеріалу. З період повномасштабної війни галузь по виробництву будівельних матеріалів зазнала значних збитків. За даними Всеукраїнської спілки виробників будівельних матеріалів, щонайменше 70 великих будівельних підприємств, понад 300 середніх і близько однієї тисячі малих було зруйновано внаслідок бойових дій, а також в даний час знаходяться на окупованих територіях. Аналітики відзначають, що руйнування підприємств будівельної галузі триває, тому виробникам і постачальникам будівельних матеріалів потрібно шукати нові логістичні ланцюжки. Така тенденція спостерігається і в 2024 році [6, с.44].

Протягом 2022-2023-2024 років втрат зазнали різні сегменти промисловості будівельних матеріалів, зокрема металопрокату, скла та сухих будівельних сумішей. Від валютного ринку залежить вартість імпортованих будівельних матеріалів в Україні, так і собівартість їх виробництва із закордонної сировини і на іноземному обладнанні. У відповідь на загрози воєнного часу відбулися зміни в законодавчих документах щодо підвищення безпеки людей і покращення енергоефективності будівель і споруд. У ДБН В.2.6-31:2021 змінилися вимоги до мінімально допустимих значень приведенного опору теплопередачі огорожувальних конструкцій будівель і споруд з їх підвищенням в середньому на 28%.

Внесені зміни до закону України №2486-IX регламентують вимоги до улаштування об'єктів цивільного захисту при проектуванні і будівництві нових будівель і споруд.¹ На ринку будівельних конструкцій з'явилися модульні залізобетонні укриття, призначені для захисту людей під час надзвичайних ситуацій військового характеру. Нові вимоги призвели до зміни технологій виробництва окремих будівельних матеріалів, що також вплинуло на здороження собівартості продукції. В результаті поступового відновлення виробництва будівельних матеріалів в Україні помітно не лише зростання цін на ринку будівельних матеріалів, але також підвищення рівня заробітної плати працівників цієї галузі [13, с.9].

Вартість будівельних матеріалів в період воєнного часу зросла більше як вдвічі, порівняно з довоєнними цінами.

Одним із головних матеріалів для відбудови народного господарства України є цемент. За даними Асоціації «Укрцемент», потреба цементу в роки відбудови становитиме щонайменше 14 млн. тон на рік. До такої потреби необхідно готувати потужності цементної промисловості України. Зокрема, мова йде про будівництво клінкерних печей для збільшення потужностей по виробництву цементу понад 2,4 млн. тон на рік. Цементна сировина і цементна промисловість розміщена по всій території України. В довоєнний період збільшилася частка високоякісних сортів цементу і щорічно зростали його обсяги. Свого часу на території України утворилися великі зони виробництва цементу: південно-східна (Донецька область), південна (Миколаївська область), західна (Рівненська, Хмельницька, Львівська, Івано-Франківська області).⁴²

В умовах війни підприємства цієї галузі на сході і півдні нашої держави майже не працюють або працюють на окупованих територіях

Основне навантаження по виробництву цементу для будівельної галузі взяли на себе підприємства, які розміщені в «тилових» областях Західної України, зокрема ПрАТ «Івано-Франківськ цемент». Також великий попит прогнозується на бетон, цеглу, металоконструкцію, скло, теплоізоляційні та облицювальні матеріали. У сучасному будівництві спостерігається підвищений попит до застосування енергоефективних будівельних матеріалів, зокрема виготовлених по інноваційних технологіях з використанням місцевих сировинних ресурсів в «тилових» областях [1, с.23]. Серед інноваційних технологій можна відзначити розробку ТОВ «Енергетичні інноваційні технології» «Конструкції огорожуючі для захисту від ударної хвилі та уламків» згідно Технічних умов ТУ У 13.2.6 – 23,6 – 36216527 – 001:2024 р., які набрали чинності 30.10.2024 р.

Такі конструкції можна виготовляти на одному із підприємств в «тиловій» Івано-Франківській області, або для організації виробництва перепрофілювати одне із виробничих приміщень, які в даний час не використовуються. Важливим являється організація виробництва композитної терасної дошки типу «PolyWood» з використанням відходів деревообробної промисловості, а також відходів продукції рослинництва агропромислового комплексу і наповнювачів місцевого хімічного підприємства

В даний час більшість українських інвесторів готуються до відбудови і активно прораховують вартість проектних і будівельно-монтажних робіт, але очікують завершення воєнних дій і справедливого миру. Для міжнародних інвесторів виробництво будівельних матеріалів України може розглядатися, як пріоритетний для інвестицій та надання допомоги постраждалим від війни економіці. Міжнародні фінансові інституції планують залучатися до відбудови народного господарства

України. Ключовими критеріями фінансування повоєнного будівництва в Україні будуть швидкість та прозорість реалізації проектів, тому міжнародні організації вже сьогодні починають налагоджувати партнерство з виробниками будівельних матеріалів.

При цьому у пріоритеті стають підприємства, які працюють з європейськими технологіями і матеріалами, що дозволяє створювати сучасні енергоефективні та архітектурно привабливі будівлі і споруди.

Забезпечення будівництва матеріалами вітчизняного виробництва підтримає після воєнне ослаблене народне господарство України через зростання виробленої доданої вартості, організацію робочих місць та збільшить надходження до місцевих бюджетів, а також зменшить потребу фінансування із державного бюджету за рахунок інвестицій міжнародних фінансових організацій.

Аналіз виробництва будівельних матеріалів в «тиловій» Івано-Франківській області за 2022-2023 роки і тенденції в 2024 році.

Промислове виробництво в області охоплює широкий спектр видів діяльності, одним із яких є випуск будівельної продукції. Виробництво промислової продукції, що використовується в будівництві забезпечують більше ста підприємств регіону.

У виготовленні виробів із деревини у 2023 році порівняно з попереднім роком спостерігається зменшення окремих видів продукції, зокрема обсяги виробництва виробів столярних та конструкцій будівельних з деревини зменшилися на 5,4%; деревини, уключаючи планки та фризидля паркетного покриття підлоги, незібрані, у вигляді погонажу уздовж будь якого з ребер, торців чи площин, стругана або нестругана, шліфувана або з'єднана в шип(крім хвойних порід та бамбука)-на 23,1%; виробництво вікон, дверей балконних та їх рам – на 31%; деревини хвойних порід у вигляді погонажу профільованого уздовж будь якого з ребер чи площин, уключаючи планки та фризидля паркетного покриття підлоги, незібрані-на 35,7%.

У 2024 році порівняно з аналогічним періодом минулого року зменшилося виробництво вікон, балконних дверей і їх рам (у 5,8 раза); деревини хвойних порід у вигляді погонажу профільованого уздовж будь якого з ребер чи площин, уключаючи планки та фризидля паркетного покриття підлоги, незібрані (на третину). Водночас, за вказаний період зросло виробництво деревини, уключаючи планки та фризидля паркетного покриття підлоги, незібрані у вигляді погонажу уздовж будь-якого з ребер, торців чи площин, стругана або нестругана, шліфувана або з'єднана в шип (крім хвойних порід та бамбука)-в 1,7 рази; виробів столярних та конструкцій будівельних з деревини-на 4,4%.

На підприємствах з виробництва гумових і пластмасових виробів у 2023 році зросло вироб-

⁴² Закон України від 29.07.2022 №2486-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення вимог цивільного захисту під час планування та

забудови територій. Верховна Рада України. Законодавство України: сайт.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

ництво вікон та їх рам, дверей та їх коробок і порогів з пластмас-на 20,7%. Спостерігається також зростання у виробництві будівельних елементів, які використовуються для спорудження підлог, стін, перегородок, стель, дахів т. ін [2, с.38].

У січні–серпні 2024р. порівняно з аналогічним періодом 2023 року зросло виробництво гіпсових сумішей, що складаються з кальцинованого гіпсу або сульфату кальцію; клінкерів цементних; портландцементу; блоків та цегли з цементу, бетону або каменю штучного для будівництва (на 2,2–49,3%); розчинів бетонних, готових для використання (на 6,6%); плиток, плит, черепиці та виробів подібних з цементу, бетону або каменю штучного (крім блоків та цегли для будівництва) (на 14,9%); цегли невогнетривкої керамічної будівельної (крім виробів з борошна кам'яного кремнеземистого чи ґрунтів діатомітових) (на 17,6%); елементів конструкцій збірних для будівництва з цементу, бетону або каменю штучного (на 18,7%) [5, с. 46].

Виробництво будівельної продукції в області демонструє змішану динаміку, що може бути пов'язано як з внутрішніми, так і з зовнішніми чинниками економічного характеру (Коба, 2020, с.353). Упродовж останніх трьох років намітилася позитивна динаміка у виробництві портландцементу, клінкерів цементних, каменю дробленого, а також дверей, плиток і плит керамічних, елементів і збірних конструкцій для будівництва з цементу, бетону чи каменю штучного, розчинів бетонних, сумішей асфальтових для дорожнього покриття, листів профільованих холоднодеформованих, зі сталі нелегованої [4, с. 19]. Водночас зменшилися обсяги у виробництві цегли керамічної будівельної, виробів столярних і конструкцій будівельних, з деревини, пісків будівельних (глинисті, каолінові, полевошпигитові), крім кременистих і металонасних пісків.

У «тилових» областях, зокрема, в Івано-Франківській області, необхідно провести інвентаризацію виробничих приміщень колишніх промислових підприємств, які з різних причин припинили свою діяльність, і перепрофілювати їх на організацію виробництва будівельних матеріалів [7 с. 199]. Для прикладу, це приміщення Хриплинського промислового вузла в м.Івано-Франківську, приміщення і територія бувшого заводу ТОС «Барва» в с.Ямниця, приміщення покинутих хімічних виробництв в м. Калущі, заводів сільсько-машинобудування і електрооснастки в м. Коломиї, бувших лісокомбінатів і багато ін. Практично в кожній територіальній громаді є приміщення, які можна перепрофілювати під виробництва необхідних будівельних матеріалів. Щодо кадрового забезпечення доцільно працевлаштувати випускників спеціалізованих ліцеїв, коледжів, вищих навчальних закладів на створених виробництвах з відповідним бронюванням на період воєнного стану.

Таким чином, для збільшення виробництва будівельних матеріалів потрібних обсягів і асортименту необхідно:

- активізувати розвиток й використання досягнень науково-технічного прогресу, інновацій, передового досвіду в галузі як способів дій, модернізації основних засобів і предметів праці та якості працівників, що забезпечить створення необхідної кількості, потрібного асортименту та високої якості продукції;

- розвивати нові організаційні форми у галузі, ріст соціально-економічних дій і рішень, цілеспрямованого й активного впливу фахівця на виробничі та логістичні процеси;

- зменшити залежність галузі від зовнішніх умов і процесів, відмовитись від надмірної централізації й локалізації щодо енергозабезпечення, використання місцевих сировинних ресурсів;

- підвищити вимоги до цивільного захисту та життєзабезпечення працівників на виробництві і місцевого населення.

Правове забезпечення цієї сфери наразі розвивається у двох паралельних, але взаємозалежних напрямках: перший — максимальна дерегуляція та спрощення умов ведення бізнесу для виживання галузі; другий — імплементація європейських стандартів якості з огляду на майбутню масштабну відбудову за кошти міжнародних донорів.

Для запобігання колапсу будівельної галузі держава здійснила низку кроків щодо лібералізації законодавства. Ключовим документом стала Постанова Кабінету Міністрів України № 722 від 24.06.2022 р. «Деякі питання здійснення дозвільних та реєстраційних процедур у будівництві в умовах воєнного стану».² Цей нормативно-правовий акт дозволив перевести значну частину процедур у декларативний формат. Для виробників будівельних матеріалів це означає можливість швидшого запуску нових виробничих ліній (зокрема при релокації підприємств на захід України, наприклад, в Івано-Франківську область) без тривалих бюрократичних затримок [11, с.99]. Також Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення умов для відновлення та розвитку України» було суттєво спрощено процедури зміни цільового призначення земельних ділянок для розміщення промислових об'єктів, що є критично важливим для будівництва нових заводів з виробництва будматеріалів. Виробництво будівельних матеріалів (бетону, цегли, щебеню, скла) безпосередньо залежить від видобутку корисних копалин місцевого значення. В умовах воєнного стану парламент виніс низку змін до Кодексу України про надра.⁴³

Спрощено процедури отримання спеціальних дозволів на користування надрами, зокрема для видобутку піску, глини та вапняку, що дозволяє уникнути дефіциту базової сировини. Крім того, на законодавчому рівні врегульовано питання використання відходів від руйнувань (будівельного сміття,

⁴³ Постанова Кабінету Міністрів України № 722 від 24.06.2022 р. «Деякі питання здійснення дозвільних та реєстраційних процедур у будівництві в умовах воєнного

стану». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722-2022-%D0%BF#Text>

що утворилося внаслідок обстрілів) як вторинної сировини для виробництва нових будівельних матеріалів, що вирішує як екологічну проблему, так і проблему дефіциту ресурсів.

Попри війну, Україна не відмовилася від курсу на євроінтеграцію. Відтепер виробник зобов'язаний складати декларацію показників будівельної продукції та наносити відповідне маркування (національний знак відповідності або маркування СЕ). Це створює певні правові та фінансові виклики для вітчизняних виробників у період війни, адже вимагає модернізації лабораторій та проходження нових процедур оцінки відповідності. Проте дотримання цих правових норм є обов'язковою умовою для участі компаній у великих інфраструктурних проєктах відбудови, які фінансуватимуться європейськими фондами.

Висновки. Виробництво будівельних матеріалів під час воєнного стану є складним видом діяльності. Однак, незважаючи на труднощі, воно відіграє важливу роль в ритмічному забезпеченні капітального будівництва необхідними ресурсами особливо в період відбудови народного господарства України.

Впровадження результатів досліджень і конкретних пропозицій дасть можливість активізувати роботу існуючих виробництв, організувати нові потужності і поповнити дефіцит в будівельних матеріалах, який виник через зруйновані агресором аналогічні підприємства на сході і півдні нашої держави, здійснювати реконструкцію існуючих та будівництво нових виробничих приміщень, відновлювати й модернізувати інженерну інфраструктуру, розвинути будівництво житла, об'єктів соціально-культурного призначення, організувати додаткові робочі місця, в т.ч. для тимчасово переміщених осіб, поповнити місцеві бюджети і в цілому бюджет України.

Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі можуть бути зосереджені на розробці механізмів **гармонізації українських стандартів** виробництва будматеріалів із вимогами Європейського Союзу в контексті повоєнного відновлення. Особливої уваги потребує дослідження правового регулювання **державно-приватного партнерства** для стимулювання інвестицій у відбудову зруйнованих потужностей. Також доцільним є вивчення юридичних аспектів впровадження **екологічних («зелених»)** технологій та рециклінгу будівельних відходів, що утворилися внаслідок бойових дій.

Список літератури:

1.Серьогіна Н.В., Пашинов В.О., Петренко О.В. Оцінка стану та перспективи розвитку виробництва будівельних матеріалів. Держава та регіони. Серія, Економіка та підприємництво. 2019. №2(107). С 116-120.

2. Одаренко Т.Є. Передумови та перспективи розвитку будівельного комплексу України. Цифровий репозиторій ХНАМГ, 2013. С.22-56. <https://core.ac.uk/reader/13358553>

3. Латишева О.В. Будівельна галузь України: сучасний стан та її роль у забезпеченні сталого розвитку національної економіки. Економічний вісник Донбасу. 2019. № 2 (56). С. 66–73

4. Ринок будівельних матеріалів в Україні: Фактори впливу та тенденції розвитку проведено компанією Pro-Consulting. Ринок будівельних матеріалів 2025 :URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/rynok-stroitelnyh-materialov-v-ukraine-factory-vliyaniya-i-tendencii-razvitiya>

5. Собкевич О.В., Шевченко А.В., Русан В.М. Пріоритети розвитку реального сектора в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України. К.:НІСД, 2024, 104с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024/03>

6. Romanenko O.V., Kalantyr D.V. Assesment of the state and development prospects of the dry mix mortar market in Ukraine and in the world. Modern engineering and innovative technologies. 2023. Issue №30 Part 3 (Germany). p. 42-48. URL: <https://www.moderntechno.de/index.php/meit/issue/view/meit30-03/meit30-03>

7. Аналітична довідка про виробництво будівельних матеріалів в Івано-Франківській області за 2023 рік в порівнянні з 2022 роком, та січні-серпні 2024 року. Головне управління статистики в Івано-Франківській області. Івано-Франківськ, 2024. 8 с.

8. Бабич Ю. Що очікує ринок нерухомості у 2024 році: від глобальних тенденцій до локальних прогнозів. 24 Нерухомість. 2024. С.21-44 URL: https://realestate.24tv.ua/shho-ochikuye-rinok-neruhomosti-2024-rotsi-prognoz-dlya-ukrayini_n2461675

9. Коба О. В. Ризики і загрози економічної безпеки будівельної галузі України в умовах воєнного стану. Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. 2020. Вип. 6. С. 352–358.

10. Косьмій М.М., Габрель М.М., Касіяничук В.Д., Шевчук М.О. Трансформації та особливості капітального будівництва в умовах воєнного стану. Приклад «тилової області» КНУБА Просторовий розвиток: Вип. 9, 2024 р. С. 190-207

11. Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021–2027 роки: Рішення обласної ради від 21.02.2020 [док. 1381-34/2020]. Івано-Франківськ, 2020. 99 с. URL: <https://www.if.gov.ua/storage/app/sites/24/documentu-2021/10-06-2021-strategiya-rozvitku-ivano-frankivskoi-oblasti-na-2021-2027-roki.pdf>

12. Івано-Франківщина в цифрах. Головне управління статистики в Івано-Франківській області. 2024. 38 с. URL: https://ifstat.gov.ua/KONF_1/2021/1kv/PDF ; <https://www.ifstat.gov.ua/INDEX.HTM#:~:text>

13. Аналітична довідка про результати діяльності будівельної галузі Івано-Франківської області за 2023 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-20> Івано-Франківськ, 2024. 8 с.